Při této příležitosti je třeba zdůraznit, že podle článku 13 odst. 2 Dohody se její revize provádí na revizní konferenci, kde jsou zastoupeny jen členské státy Zvláštní unie, tedy smluvní strany Dohody. Další státy mohou být přizvány jako pozorovatelé bez hlasovacího práva.

V této souvislosti se situace vyhrotila v roce 2015, kdy probíhala revizní konference, která vyvrcholila přijetím Ženevského aktu. Konference probíhala na půdě WIPO/OMPI, přičemž jako pozorovatelé se mohli účastnit všichni členové této organizace. Hlasovací právo měly však jen smluvní státy Lisabonské dohody, což bylo v souladu s jejím článkem 13 odst. 2. Tento postup byl velmi ostře napaden Spojenými státy americkými, které měly o revizi Dohody zcela jiné představy než její smluvní strany a mohly tak tyto představy jen prezentovat, nikoli však prosadit.[90]

3.3. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS)

Zatímco Lisabonská dohoda vytvořila prostřednictvím mezinárodního rejstříku systém skutečné mezinárodní ochrany zeměpisných označení překonáním jejich teritoriální dimenze ochrany, účel Dohody TRIPS byl jiný. Jako celek měla přispět k spolehlivější ochraně duševního vlastnictví v souvislosti s mezinárodně obchodními transakcemi, při nichž jsou práva k duševnímu vlastnictví masově porušována, a to mimo jiné stanovením spolehlivých donucovacích opatření proti porušitelům. Bohužel pro ochranu zeměpisných označení, jimž je věnován oddíl 3 Dohody (články 22–24), toto konstatovat nelze. Ochrana zeměpisných označení je v Dohodě, s výjimkou vína a lihovin, velmi slabá, vázaná na omezující podmínky a rozhodně není žádným velkým pokrokem. Nezavádí se žádný mezinárodní rejstřík, takže jednotlivé státy mají jen právo přístupu k ochraně v ostatních smluvních státech. Je to důsledek výrazné nechuti velké skupiny ekonomicky významných zemí zavést standard ochrany zeměpisných označení takový, jaký známe v Evropě.

---

[90] Dopis Kongresu USA generálnímu řediteli WIPO ze dne 12. 2. 2015, dostupný na http://www.nmpf.org/files/file/Congressional-Leaders-Letter-to-WIPO%20%20021215.pdf, cit. 8. 9. 2016, dále materiál USA k účasti na diplomatické konferenci WIPO k revizi Lisabonské dohody: *Dairy industry praises diplomatic fight for common food names*. 22. 5. 2015, dostupné na http://feedstuffs.com/story-dairy-industry-praises-diplomatic-fight-common-food-names-0-127993, cit. 1. 9. 2016, taktéž U.S. Statement on the Adoption of the Geneva Act of the Lisbon Agreement, dostupné na https://geneva.usmission.gov/2015/05/20/u-s-statement-on-the-adoption-of-the-geneva-act-of-the-lisbon-agreement/, cit. 20. 9. 2016.

Samotná Lisabonská dohoda má zatím také omezený význam. Důvod, proč má poměrně malý počet smluvních stran[91], tkví nejen v neexistenci institutu zeměpisných označení ve vnitrostátním právu velké části států, a tudíž v jejich neochotě akceptovat platnost zápisu v mezinárodním rejstříku, tedy přímou ochranu zahraničních označení na svém území, ale také v tom, že Dohoda se týká pouze označení původu, nikoli zeměpisných označení, tedy jen silnější a náročnější z obou forem označení. Revizní Ženevský akt z roku 2015, který již zahrnuje obě formy, zatím nevstoupil v platnost. Hlavní důvod je ovšem ten, že řada zemí institut zeměpisných označení vůbec nezná a hlavně nevidí potřebu ho zavádět.

3.3.1. Jednání o Dohodě TRIPS a jeho výsledek

V roce 1994 proběhlo sjednání Dohody TRIPS, a to v závěru Uruguayského kola GATT. Je součástí celého komplexu mezinárodních smluv, které provázely vznik Světové obchodní organizace (WTO).[92] Její těžiště bylo v ochraně „svaté trojice" práv k duševnímu vlastnictví – autorského práva, ochranných známek a patentů. Měla přinést (a také přinesla) spolehlivější ochranu těchto práv a zejména účinná vynucovací opatření. Měla být celkově vyšším stupněm praktické a hlavně efektivní ochrany jednotlivých práv k duševnímu vlastnictví v návaznosti na mezinárodní obchod ve srovnání s komplexem univerzálních úmluv, které spravuje Světová organizace duševního vlastnictví. Na tyto úmluvy má TRIPS navazovat a doplňovat je.

V případě zeměpisných označení tomu tak ale není. Jejich základní ochrana za dosavadní smluvní úpravou (Lisabonská dohoda 1958) velmi pokulhává. Dojednaná dvoustupňová koncepce ochrany zeměpisných označení (nižší stupeň obecný a vyšší stupeň pro vína a lihoviny) je výsledkem obtížného kompromisu mezi zastánci tradičního evropského pojetí tohoto typu ochrany a jeho tvrdými odpůrci (viz dále rozbor jednotlivých ustanovení TRIPS). Ochrana je poskytovaná jen nepřímo, jako ochrana negativní.[93] Smluvní státy pouze poskytují právní prostředky k zabránění neoprávněného užívání ozna-

---

91 K 1. 9. 2016 byla Lisabonská dohoda v původním znění nebo ve znění pozdější revize platná jen pro 28 států, z toho je pouhých 7 členů EU. Zcela chybí vyspělé státy „Nového světa", jako např. USA, Kanada, Austrálie, Nový Zéland, jakož i Japonsko i Čína.

92 Zkratka TRIPS znamená **Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.** Dohoda je přílohou 1C Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) a je vyhlášena v ČR jako sdělení MZV č. 191/1995 Sb. ČR je její stranou od počátku, tedy od r. 1995.

93 COTTIER, Thomas, VÉRON, Pierre, *Concise International and European IL Law, TRIPS, Paris Convention etc.*, 2nd Edition, Kluwer Law International, 2011, s. 65

čení, a to ještě jen za určitých velmi restriktivních podmínek. Označení tak musí být v daném státě chráněno, a to buď cestou uděleného zeměpisného označení nebo alespoň zápisem ochranné známky, zpravidla certifikační nebo kolektivní. Navíc ochrana může být odmítnuta (a často je) proto, že označení je v daném státě považováno za druhové. Nevytváří se tedy žádná přímá mezinárodní ochrana jednotlivých označení, jak ji zajišťuje Lisabonská dohoda.

Tento chudý výsledek, který se za více než 20 let platnosti TRIPS nezměnil, nevyhovuje zejména evropským zemím, které mají zájem na vysoké úrovni ochrany ve smluvních státech Dohody. Proto Evropská unie v posledních letech iniciuje jednání, jejichž cílem je rozšířit vyšší úroveň ochrany zeměpisných označení týkajících se vína a lihovin na všechny ostatní produkty, tedy zrušit pro umožnění ochrany podmínku nezbytnosti uvedení veřejnosti v omyl nebo nekalosoutěžního jednání. Druhým požadavkem EU je vytvoření mezinárodního rejstříku pro jednotlivá označení. Tyto návrhy trvale narážejí na principiální námitky tábora zemí „Nového světa" a nic nenasvědčuje tomu, že by se jednání mohla pohnout dopředu.

Uvádí se dokonce, že zvýšená ochrana alkoholických nápojů podle článku 23 TRIPS byla Spojenými státy a jejich spojenci akceptována jen jako nutný kompromis, který měl dotlačit tehdejší Evropské společenství k přijetí závěrů Uruguayského kola (1994).[94] Proto se jakékoli další návrhy EU na rozšíření ochrany zeměpisných označení v Dohodě TRIPS jen odrážejí od neprostupné stěny. EU je důrazná podpora rozšíření ochrany zeměpisných označení vyčítána jako snaha o ochranu a protekci svého zemědělského sektoru, zejména vinařství, a to usnadněním pronikání na americký trh, tedy na úkor USA.

3.3.2. Obsah úpravy v Dohodě TRIPS – obecné poznámky

Ochrana zeměpisných označení je v Dohodě TRIPS specifická tím, že je dvoustupňová. Nižší systém ochrany je upraven v článku 22 pro potraviny, zemědělské produkty a piva. Článek 23 je pak věnován zesílené (absolutní, tedy standardní) ochraně zeměpisných označení vín a lihovin. Tato vyšší ochrana zhruba odpovídá pojmu „označení původu" v Ženevském aktu nebo v nařízeních EU. Následující článek 24 pak upravuje obecné problémy a výjimky.

Definice zeměpisného označení pro účely Dohody je obsažena v článku 22 odst. 1. Podle ní tato označení „určují zboží jako zboží, pocházející z území členského státu, nebo oblasti, nebo místa tohoto území, jestliže lze danou ja-

94 RAUSTIALA, Kal, MUNZER, Stephen R., *The Global Struggle over Geographic Indications,* European Journal of International Law, Vol. 18 (2007), p. 342.

kost, pověst nebo jiné charakteristické znaky zboží připsat v podstatě jeho zeměpisnému původu."

Již sama tato definice je na první pohled velmi široká. Jakost, pověst a vlastnosti výrobku vycházejí z oblasti původu „v podstatě", tedy nikoli výlučně. Výraz „v podstatě" je zřejmě možné vykládat jako „v podstatné míře", tedy „převážně".

Při srovnání s úpravou v EU můžeme přirovnat zeměpisné označení podle TRIPSu k *unijnímu zeměpisnému označení* (na rozdíl od označení původu, které je silnější).

Zboží musí pocházet z dané oblasti, avšak název této oblasti nemusí být nutně jeho součástí. Jedná se o výjimečné případy, kdy označení výrobku neobsahuje zeměpisný název, ale výrobek je nesporně spjat s určitou zeměpisně vymezenou oblastí (španělské víno Cava, řecký sýr Feta, indická rýže Basmati, čabajská klobása).

Základní povinností smluvních států TRIPS je poskytnout právní prostředky pro zabránění užívání označení pro výrobky, které nepocházejí z dané lokality. Zmíněné právní prostředky jsou definovány v části III Dohody, tedy v čl. 41 a násl. Jedná se především o to, že smluvní stát musí umožnit řízení o ochraně zeměpisného označení původem z jiného smluvního státu.[95] Jaký bude výsledek tohoto řízení, je věc jiná. V žádném případě nejde o automatickou přímou ochranu zeměpisných označení jiných smluvních států lisabonského typu. Není zde žádný mezinárodní rejstřík s konstitutivními účinky zápisu, a proto se zde plně uplatňuje teritoriální omezení práv. Taktéž ochrana, tedy např. zápis do rejstříku, ať už známkového nebo pro zeměpisná označení, ve smluvním státě A nemá účinky ve smluvním státě B. Označení původem v smluvním státě A je v jiném smluvním státě B chráněno pouze po získání ochrany v tomto státě B podle jeho práva. Zaručen je ale přístup k řízení o získání ochrany nebo k ochraně ad hoc cestou soudního řízení.

Domáhat se může „zainteresovaná strana". Tou jsou výrobci a obchodníci oprávnění zeměpisné označení užívat, jakož i kolektivní subjekty (asociace), které zainteresované strany reprezentují.

3.3.3. Článek 22 – slabší typ ochrany (obecný režim)

Slabší typ ochrany, jak je upraven v článku 22 Dohody, tedy pro jakékoli výrobky, je ovšem vázán na splnění jedné ze dvou velmi restriktivních podmínek.

---

[95] RAUSTIALA, Kal, MUNZER, Stephen R., cit. dílo, s. 343. Taktéž COTTIER, Thomas, VÉRON, Pierre, cit. dílo, s. 68

a) Závazek smluvních států „zajistit právní prostředky", které by zabránily užívání zeměpisných označení států jiných, se v prvé řadě týká jen situací, kdy je veřejnost uvedena v omyl tím, že užité označení uvádí nebo naznačuje, že zboží pochází z jiné oblasti, než je tomu ve skutečnosti. Způsob označení tedy již musí uvést veřejnost v omyl, nestačí, že by k tomu byl jen způsobilý. Je velkou otázkou, jak by se zjišťovalo, že veřejnost byla oklamána. Bylo by možné se na příklad domáhat v USA ochrany francouzského zeměpisného označení sýra „Roquefort" používaného americkým výrobcem, přičemž veřejnost by se mylně domnívala, že jde o francouzský sýr. Pokud by však americký výrobce uváděl označení např. „Kalifornský Roquefort", obrana by možná nebyla, protože spotřebitel by takto nebyl klamán o skutečném původu výrobku.[96]
b) Druhá situace, kdy je právo na právní prostředky ochrany zeměpisného označení proti určitému užívání, je kvalifikace užívání označení jako nekalosoutěžního jednání. Pokud jde o jeho definici, odkazuje toto ustanovení na článek 10 bis Pařížské unijní úmluvy ve znění revize z r. 1967. Tato definice se na zeměpisná označení příliš nehodí, protože vychází z ochrany individuálních soutěžitelů (výrobců nebo obchodníků), eventuálně spotřebitelů. Ve zcela obecné rovině nicméně poskytuje určité vodítko pro obsah pojmu nekalá soutěž.[97] V praxi by u zeměpisných označení mohlo jít typicky o parazitismus, kdy by výrobce v jednom smluvním státě používal pro své výrobky zeměpisné označení původem ve smluvním státě jiném, aby nalákal spotřebitele, kteří toto označení znají. Ve skutečnosti se tento problém parazitismu objevuje mnohem častěji u známek, kde je možné obejít známkoprávní ochranu užíváním zapsané známé známky, která ov-

---

96 V takovém případě by se jednalo o tzv. polodruhové označení, které je americkou specialitou a o kterém je pojednáno podrobněji dále v kapitole o zdruhovění. Pro zajímavost – právě označení „Roquefort" je v USA chráněno certifikační známkou.

97 Článek 10 bis Pařížské unijní úmluvy zní:
(1) Unijní země jsou povinny zajistit příslušníkům Unie účinnou ochranu proti nekalé soutěži.
(2) Nekalou soutěží je každá soutěžní činnost, která odporuje poctivým zvyklostem v průmyslu nebo obchodě.
(3) Zejména musí být zakázány:
1. jakékoliv činy, které by mohly jakkoli způsobit záměnu s podnikem, výrobky, nebo s průmyslovou nebo obchodní činností soutěžitele,
2. falešné údaje při provozování obchodu, které by mohly poškodit dobrou pověst podniku, výrobků nebo průmyslové nebo obchodní činnosti soutěžitele,
3. údaje nebo tvrzení, jejichž užívání při provozu obchodu by bylo s to uvádět veřejnost v omyl o vlastnosti, způsobu výroby, charakteristice, způsobilosti k použití nebo o množství zboží.

šem není zapsána, a tedy chráněna pro výrobky, k jejichž označení se takto parazitně používá.

V USA existuje v praxi ještě obrácená podmínka, tedy taková, při jejímž nesplnění se nelze ochrany domáhat, a o které se Dohoda zmiňuje v článku 24 odst. 6. Předmětné zeměpisné označení nesmí být druhové nebo polodruhové. Pokud jde o druhové, věc je jasná – nemůže být chráněno. Polodruhové je složeno ze dvou výrazů, přičemž jeden z nich tvoří zeměpisné označení, zpravidla zahraniční, tedy cizí, a druhý je pak přívlastkem označujícím oblast nebo místo v USA, kde je skutečné místo produkce. O polodruhových označeních bude dále podrobně pojednáno zvlášť.

Článek 22 v odst. 3 rovněž řeší vztah mezi zeměpisným označením a ochrannou známkou v případě, kdy známka obsahuje zeměpisné označení, přičemž zboží, které je známkou označeno, z takové zeměpisné oblasti nepochází a veřejnost by mohla být v důsledku toho uvedena v omyl. Při splnění obou podmínek je možno se domáhat odmítnutí nebo zrušení zápisu takové klamavé známky. Obecně se tak upřednostňuje zeměpisné označení před známkou, která ovšem je za těchto okolností skutečně klamavou.

S tímto ustanovením úzce souvisí navazující klauzule v článku 24 odst. 5. Ta je ustanovením speciálním, které vylučuje působnost článku 22 odst. 3 na případy, kdy známka shodná nebo podobná zeměpisnému označení byla přihlášena nebo zapsána v dobré víře předtím, než zeměpisné označení získalo ochranu v zemi původu nebo předtím, než se stát původu zeměpisného označení stal stranou Dohody nebo než uplynula s tím spojená přechodná období. Zde se naopak upřednostňuje starší známka před novějším zeměpisným označením, byť by byla klamavou, avšak za předpokladu dobré víry.

Odstavec 4 článku 22 se týká tzv. homonymních označení. Ta mají stejné nebo velmi podobné znění, avšak označují, a to pravdivě, výrobky původem z různých zemí. I proti jejich užívání se lze popsaným způsobem bránit za podmínky, že klamou veřejnost, která se domnívá, že zboží takto označené nepochází ze skutečného místa původu. Může se to stát v případě, kdy výrobky pravdivě označené dvěma stejnými nebo podobnými označeními původu jsou prodávány na stejném trhu a spotřebitel tak není schopen rozlišit, zda výrobek pochází z jednoho či druhého státu.

3.3.4. Zvláštní ochrana pro vína a lihoviny (článek 23)

Článek 23 představuje vyšší ochranu pro zeměpisná označení vín a lihovin. Zainteresovaná osoba se může domáhat zabránění užívání zeměpisného označení pro vína a lihoviny, pokud pocházejí odjinud, než by vyplývalo z užitého označení. V tomto smyslu je princip ochrany analogický obecné úpravě v člán-

ku 22 – bránit se zneužívání zeměpisného označení jeho užíváním pro výrobky nepocházející z příslušné oblasti.

Ochrana podle článku 23 je vlastně ochranou standardní úrovně. Především není vázána na splnění velmi omezujících podmínek, které platí pro ochranu v obecném režimu článku 22, tedy uvedení veřejnosti v omyl nebo nekalá soutěž. Kromě toho se nepřipouští neoprávněné užívání zeměpisného označení ani v případech, kdy je zároveň uváděno skutečné místo produkce, a dokonce ani s uvedením výrazů jako typ, druh, styl, imitace apod. Nebylo by tak možné chránit např. „Chilské víno typu Chianti". Tato ochrana, která se alespoň svým obsahem přibližuje evropskému pojetí označení původu, bývá označována za absolutní.

Článek 23 také řeší vztah k ochranným známkám, které obsahují zeměpisné označení, a to v odst. 2. Neodpovídá-li toto označení ve známce skutečnému původu vína nebo lihoviny, na žádost dotčené strany bude zrušena platnost takové známky nebo nebude zaregistrována. Na rozdíl od analogického pravidla v článku 22 není třeba prokazovat klamání spotřebitele. I zde se uplatní výjimka článku 24 odst. 5 týkající se starších známek (v žargonu vyjednávačů tzv. „grandfather clause").

Speciální pravidlo o ochraně homonymních zeměpisných označení pro vína (článek 23 odst. 3) je zde oproti obecnému režimu analogické. Kromě případu uvedeného v článku 22 odst. 4 (uvádění spotřebitele v omyl), který platí i zde, se ochrana poskytuje oběma (všem) označením vín, přičemž smluvní stát má stanovit pravidla pro odlišení homonymních označení při respektování spravedlivého zacházení se všemi výrobci.

Zcela klíčový význam má poslední odstavec článku 23. Je to sice programové ustanovení, ale většina smluvních zemí se již dlouhodobě snaží uvést jeho obsah v život. Toto ustanovení počítá s tím, že systém ochrany zeměpisných označení pro vína bude zdokonalen vytvořením fakultativního mnohostranného rejstříku, kam se budou notifikovat nebo zapisovat zeměpisná označení vín (a nově též lihovin), která jsou způsobilá ochrany v dalších smluvních státech. Strany se zavazují pouze k tomu, že v rámci Rady pro TRIPS uskuteční jednání o vytvoření rejstříku, nikoli k tomu, že rejstřík vytvoří, ani kdy by se to mělo stát.

Současný stav nicméně budí určitý optimismus, i když rejstřík je zatím v nedohlednu. Jednání skutečně probíhají a zdá se, že stanoviska jednotlivých skupin států nejsou již zcela neslučitelná.

1. Evropská unie staví registr na vyvratitelné domněnce, že zapsané zeměpisné označení má být v ostatních členských státech WTO chráněno. Připouštějí se námitky ze stanovených důvodů (např. druhovost označení).[98]
2. Skupina zemí Nového světa s rezervovaným přístupem k zeměpisným označením navrhuje rejstřík fakultativní, nikoli povinný pro všechny členy. Notifikovaná zeměpisná označení by tvořila databázi, která by byla rozhodující pro následné poskytování ochrany na území dalších členských zemí.
3. Kompromisní návrh Čínské lidové republiky a Hong Kongu vychází z pojetí EU, avšak při zachování dobrovolnosti při účasti na registru a jeho užívání.

Než se jednání dostala do pokročilého stavu, formulovala skupina více než 100 členských států WTO v roce 2008 návrh na tři zásadní změny v současném režimu TRIPS:

a) vytvoření zmíněného rejstříku zeměpisných označení zatím alespoň pro vína a lihoviny,
b) rozšíření standardní, tedy absolutní ochrany pro vína a lihoviny na všechna ostatní zeměpisná označení (tj. zrušení nižšího stupně ochrany podle článku 22) a
c) požadavek na přihlašovatele patentů uvádět původ genetických zdrojů a tradičních znalostí užitých při tvorbě vynálezu.

3.3.5. Další ustanovení

Článek 24 obsahuje doplňková ustanovení k oběma režimům ochrany. Za zmínku stojí především tzv. klauzule *standstill,* stanovící, že tato dohoda nemůže snížit u konkrétního člena ochranu zeměpisného označení existující bezprostředně před jejím vstupem v platnost (odst. 3).

Odst. 4 má charakter výjimky z článku 23. Pokud jde o vína a lihoviny, smluvní stát nebude bránit užívání zeměpisného označení jiného smluvního státu svým občanem nebo rezidentem, pokud se tak dělo trvale již nejméně 10 let před sjednáním TRIPS nebo v dobré víře kdykoli před tímto datem (15. 4. 1994).

Další ustanovení (odst. 5) řeší vztah zeměpisného označení a ochranné známky shodné nebo podobné zeměpisnému označení. To již bylo uvedeno v souvislosti s článkem 22 odst. 3 a 23 odst. 2. Upřednostňuje se starší známka před později vzniklým zeměpisným označením v tom smyslu, že nebude z dů-

[98] Právě tato výjimka by ovšem mohla systém registru naprosto znehodnotit, neboť o druhovosti označení rozhoduje přirozeně právě jen stát, kde má být označení chráněno.

vodu shodnosti nebo podobnosti rušena, avšak jen za předpokladu dobré víry. Bude tedy se zeměpisným označením koexistovat.[99]

Ochranných známek se týká i odst. 7, který umožňuje smluvním státům přijímat žádosti týkající se užívání nebo zápisu ochranné známky jen ve stanovené lhůtě.

Velký praktický význam má ustanovení o druhových označeních (odst. 6). Univerzálně platným pravidlem všech systémů ochrany zeměpisných označení je nepřípustnost ochrany druhových (generických) označení. Problémy nečiní vymezení, tedy stanovení znaků druhového označení. TRIPS je vymezuje jako „označení shodné s výrazem obvyklým v běžné řeči jako *běžný název tohoto zboží* nebo služeb na území tohoto Člena".[100] Analogická pravidla pro zdruhovění platí pro názvy odrůd hroznů vinné révy.

Problém ovšem nastává v okamžiku, kdy je třeba určit, zda dané znaky byly naplněny. Kritéria pro posouzení byla popsána již výše v kapitole o zdruhovění. V USA jsou prvořadými kritérii nedostatečná ochrana držitele práva a hlavně postoj a zvyklosti spotřebitelské veřejnosti.

Je jasné, že určité označení může být v daném časovém okamžiku v jednom státě druhové a v jiném státě nikoli. Záleží na naplnění znaků druhovosti v konkrétní lokalitě. V pochybnostech rozhodují soudy. Aby určily, zda zeměpisné označení je v dané zemi totožné s obecným názvem zboží, budou se opírat i o znalecké posudky. Obecným názvem se rozumí obvyklý název v běžné řeči běžných spotřebitelů, nikoli v odborné mluvě specialistů.[101] Toto kritérium je ale velmi ošidné. Na příklad velká část českých spotřebitelů nazývá právě v běžné řeči jakékoli šumivé víno „šampaňským", ale nikoho nenapadne konstatovat, že na základě toho označení „Champagne" v ČR zdruhovělo.

Zbývající ustanovení článku 24 stanoví v odst. 8 a 9, že ochrana zeměpisných označení nemůže ovlivnit užívání obchodního jména kromě případů, kdy by toto užívání uvádělo veřejnost v omyl, a to i objektivně, tedy bez zlého úmyslu. Taktéž se nelze dovolávat ochrany zeměpisných označení, která pozbyla ochrany v zemi původu.

---

99 Podrobnosti k této otázce viz v kapitole 8.5.1. níže.

100 Analogicky jsou zdruhovělá označení, resp. druhové názvy definovány v nařízení EU č. 1151/2012, čl. 1, bod 6, jako „názvy produktů, které se staly *obecným názvem produktu* v Unii, přestože se vztahují k místu, regionu nebo zemi, kde byly produkty původně vyrobeny nebo uvedeny na trh."

101 COTTIER, Thomas, VÉRON, Pierre, cit. dílo, s. 75

3.3.6. Celkové zhodnocení Dohody

Je jisté, že uzavření Dohody TRIPS bylo pro ochranu duševního vlastnictví v mezinárodním obchodě pokrokem. Na rozdíl od smluv spravovaných Světovou organizací duševního vlastnictví přináší nový dynamismus daný zejména důrazem na vynucování chráněných práv. Pokud jde o zeměpisná označení, není však krokem vpřed. Vychází důsledně ze slabé ochrany označení, charakteristické pro země „Nového světa", které nedosahuje ani úrovně zeměpisných označení v EU nebo v Ženevském aktu, tedy nižšího typu ochrany. Definice zeměpisného označení je sice podobná evropskému pojetí, ale podmínky pro aktivizaci právních prostředků této ochrany ji velmi omezují. Na tom nic nemění ani silnější ochrana vín a lihovin, která je znehodnocena „zdruhověním" významných zejména zahraničních zeměpisných názvů, které v těchto zemích pak nemohou být chráněny (viz výše). Snahy Evropské unie o postupný vývoj TRIPS ve smyslu posílení tohoto typu ochrany a přiblížení k lisabonskému systému vytvořením mezinárodního rejstříku zatím vyznívají naprázdno.

3.4. Poválečné dvoustranné smlouvy o ochraně zeměpisných označení uzavřené Československem

V poválečném období uzavřela Československá socialistická republika celkem tři dvoustranné smlouvy, které recipročně chrání na území smluvních stran zeměpisná označení obsažená v přiložených seznamech.[102] Jedná se o smlouvy s Rakouskem (1976), Portugalskem (1986) a Švýcarskem (1973).[103]

První dvě smlouvy mají dnes již velmi omezený význam, neboť se jedná v obou případech o členské státy EU, takže otázky vzájemných vztahů u zeměpisných označení potravin a zemědělských produktů včetně vín a lihovin přešly do pravomoci EU a jsou tedy upraveny unijním právem na mnohostranném základě. Zbývají jen zeměpisná označení pro průmyslové výrobky, kam zatím pravomoc EU nesahá a kde mají tak obě smlouvy stále svůj původní ochranný význam.

Pokud jde o vztah dvoustranných smluv uzavřených mezi státy, které jsou oba nyní státy členskými, judikoval Soudní dvůr již v roce 1991, že se těchto

---

[102] Viz též níže kap. 4.4.1.

[103] Smlouva mezi ČSSR a Rakouskem o ochraně údajů o původu, označení původu a jiných označení týkajících se původu zemědělských a průmyslových výrobků (vyhl. č. 19/1981 Sb.), Smlouva mezi vládou ČSSR a vládou Portugalska o ochraně údajů o původu, označení původu a jiných zeměpisných označení (vyhl. č. 63/1987 Sb.), Smlouva mezi ČSSR a Švýcarskem o ochraně údajů o původu, označení původu a jiných zeměpisných označení (vyhl. č. 13/1976 Sb.).

smluv mohou smluvní strany i nadále dovolávat.[104] Je však třeba vzít v úvahu, že v této době se evropský systém ochrany zeměpisných označení teprve rodil.

Jiná je situace u smlouvy se Švýcarskem. Vzájemná ochrana není pokryta unijním právem, neboť Švýcarsko není členem Evropské unie. V této relaci se tak zatím smlouva ve svém celku stále uplatní, i když lze předpokládat, že EU bude mít tendenci sama uzavřít se Švýcarskem dvoustrannou dohodu a převést tak i tento vztah do své pravomoci. O zeměpisných označeních průmyslových výrobků zde platí totéž, co u obou předchozích smluv – úprava EU se jich zatím nedotkne.

[104] Podrobnosti lze nalézt v publikaci KELBLOVÁ, H., cit. dílo, s. 24.